

BEELDENE VORMING

B3.1

Johannes Vermeer

Opdracht

Schilder een portret met een bijzonder attribuut

Groep:	3
KIJKEN:	30 minuten
MAKEN:	60 minuten tekenen en schilderen 20 minuten toevoegen attribuut
VERWOORDEN:	15 minuten
Dimensie:	vlak
Materiaal:	potloden, papier, verf, ijzerdraad, alufolie, papier met print, stof compositie, kleur
Beeldaspecten:	
Variatie:	schilderen op doek i.p.v. op papier

Het beeldmateriaal is te vinden in de toolbox KIJKEN of op www.cultuurtrein.nl/leerlijnen/beeldende-vorming

Er is een special te koop over Johannes Vermeer, uitgegeven door het tijdschrift DADA www.cultuurtrein.nl/links

Tip voor meer achtergrondinformatie: www.mauritshuis.nl

Na een inleiding op de kunstenaar Johannes Vermeer en zijn schilderij *Het meisje met de Parel* gaan de leerlingen zelf aan de slag met het schilderen van een portret. Hiervoor krijgen zij aanwijzingen hoe een goed portret in elkaar zit. Als de portretten geschilderd en gedroogd zijn, wordt er met een ander materiaal iets aan toegevoegd; bijvoorbeeld een oorbel, bril of haarspeld.

De kunstenaar

Johannes Vermeer (1632-1675) is een van de beroemdste Nederlandse kunstschilders uit de Gouden Eeuw. Hij werd in Delft geboren. Vermeers schilderijen onderscheiden zich door een subtiel kleurgebruik en een ideale compositie. Hij gebruikte soms dure pigmenten en had een grote voorkeur voor ultramarijn en loodtingeel. Vermoedelijk maakte Vermeer in totaal zo'n vijfenveertig schilderijen, waarvan er vijfendertig bewaard zijn gebleven. Dit betekent dat hij maar twee à drie doeken per jaar schilderde. Het *Meisje met de parel* is een schilderij uit 1665-1667. Het is uitgegroeid tot het meest bekende schilderij van Vermeer. Wie het meisje met de parel is onbekend. Misschien is het Vermeers oudste dochter Maria, die in die periode twaalf à dertien jaar oud was.

Leerdoelen

Kies een van onderstaande leerdoelen of formuleer zelf een leerdoel dat past bij het niveau van de groep.

KIJKEN

De leerlingen kunnen vertellen wat ze zien en waaraan ze dat zien.

De leerlingen kunnen een verhaal vertellen bij het schilderij dat ze zien.

De leerlingen kunnen iets zeggen over het kleurgebruik en de compositie van het kunstwerk.

MAKEN

De leerlingen kunnen een portret tekenen, rekening houdend met de richtlijnen voor het tekenen van een portret.

De leerlingen kunnen fantasie gebruiken om een persoonlijke invulling te geven aan het portret.

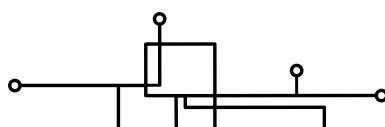
De leerlingen kunnen een element in hun kunstwerk extra benadrukken door een ander materiaal toe te voegen.

VERWOORDEN

De leerlingen kunnen vertellen over hun werkstuk en hoe zij dit aangepakt hebben.

De leerlingen kunnen kijken naar en praten over het werk van hun klasgenoten.

De leerlingen kunnen verschillen in aanpak zien en benoemen.

KIJKEN!

Voorbereiding

- Bedenk welk KIJK-leerdoel je wilt bereiken en wat hiervoor nodig is.
- Kies een werkvorm uit de toolbox KIJKEN. Lees voor tips de instructie in de toolbox (of kijk in bijlage 2).
- Pak de kunstkaarten uit de toolbox erbij en haal de kaarten voor deze les eruit (of druk het beeldmateriaal eventueel zelf af).
- Zet afbeeldingen klaar op het digibord en zoek eventueel filmpjes op van het werk van deze kunstenaar.

Lessuggestie

- Geef een korte inleiding over Johannes Vermeer.
- Kijk klassikaal naar een of meerdere van zijn kunstwerken of voer in groepjes de gekozen werkvorm voor KIJKEN uit.
- Vertel wat de opdracht is bij MAKEN, zodat de leerlingen hier vast over kunnen nadenken.

MAKEN!

Voorbereiding

- Bedenk welk MAAK-leerdoel je wilt bereiken en wat hiervoor nodig is.
- Controleer of de benodigde materialen op voorraad en in goede staat zijn.
- Zet de tafels in een handige opstelling en richt ze in met de benodigde materialen.

Benodigde materialen deel 1

- stevig A4-papier om op te schilderen
- potloden
- schetspapier
- dunne en dikke kwast
- plakkaatverf in verschillende kleuren
- waterpotten

Benodigde materialen deel 2

- stof
- papier met printjes
- ijzerdraad
- aluminiumfolie
- lijm
- kniptang (voor ijzerdraad)

Instructie deel 1

1. Haal nog even op wat bij het KIJKEN besproken is.
2. Leg de opdracht uit: een bladvallend portret, dus geen armen en benen. Kies zelf een attribuut, zoals een bril, oorbellen, pet, ketting om aan je portret toe te voegen zoals Vermeer deed met de parel.
3. Leg de regels voor het tekenen van een portret uit: welke vorm heeft een hoofd? Waar zitten de ogen, neus en mond? (zie illustratie)
4. Leg uit wat schetsen is: tekenen zonder hard op je potlood te drukken. Je kunt zo een lijn zetten die je makkelijk weer kan veranderen.
5. Oefen met het maken van een geschetst portret op het schetspapier.
6. Leg uit, voordat de leerlingen beginnen met het schilderen van hun portret, dat er een heleboel kleuren verf op tafel liggen, maar dat ze 'in geval van nood' met de drie primaire kleuren alle kleuren kunnen mengen die er zijn. Wat zijn de primaire kleuren? Welke kleuren moet ik mengen om paars, groen of oranje te krijgen?
7. Geef aan dat je ook met verf kunt schetsen door een lichte kleur verf te gebruiken voor de basis van je portret.
8. Schilder het portret en houd rekening met de opdracht en de instructie.
9. Weet je al welk attribuut je wilt toevoegen aan jouw portret? Houdt daar dan alvast rekening mee.
10. Stimuleer de leerlingen die snel klaar zijn goed te kijken en dingen toe te voegen die ze nog gemist hebben: wimpers, wenkbrauwen, oren, nek en schouders, kleding, achtergrond.
11. Stimuleer de kinderen die langzaam zijn niet te precies te werken, de grote kwast te gebruiken voor de grote delen, enz.
12. Laat de portretten drogen.

Instructie deel 2

1. Kies van welk materiaal jij jouw attribuut gaat maken: stof, papier met printjes, ijzerdraad, aluminiumfolie.
2. Maak jouw bril, oorbellen, pet, ketting of strik.
3. Probeer eerst uit of het goed is voordat je het vast maakt met lijm of ijzerdraad.

VERWOORDEN!

Vorbereiding

- Bedenk welk VERWOORD-leerdoel je wilt bereiken en wat hiervoor nodig is.
- Zet de reflectiekring uit bijlage 2 klaar op het digibord of geprint als hulpmiddel voor het reflecteren op de opdracht en zorg voor een dobbelsteen.

Vragen die bij het evalueren van de opdracht van pas kunnen komen

- Wat zien we als we alle kunstwerken bekijken?
- Waarom is jouw kunstwerk een echte Vermeer?
- Waarom heb je dit attribuut gekozen?
- Aan wie zou je dit kunstwerk willen geven? Waarom?
- Wat vond je ervan om aan dit kunstwerk te werken?
- Wat heb je geleerd bij het maken van dit kunstwerk?

Presentatie

Bedenk samen met de kinderen hoe je deze kunstwerken tentoonstelt. Hoe komen ze het best tot hun recht. Misschien als een echt museum, maar hoe ziet een museum er eigenlijk uit? Kan het in de hal/aula van de school?

Beoordeling

Om het eindresultaat van deze opdracht te beoordelen kun je bijlage 4 als leidraad gebruiken.

